

Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова
Торче об'єднання "Нова парадигма"

НОВА

ПАРАДИГМА

- Філософія
- Політологія
- Соціологія

Випуск 86

Книга
Видано імені М. П. Драгоманова
2009

ЛІТЕРАТУРА

1. *Dittmer L.* Political culture and political symbolism, toward a theoretical synthesis // *World Politics*. – № 4. – P. 552-556.
2. *Katzenstein P.J.* The culture of national security: norms and identity in world politics. – N.Y.: Columbia University Press, 1996. – 560 p.
3. *Mend A.* Constructing international politics // *International Security*. – V. 20. – № 1. – P. 72-78.
4. *Williams M.C.* Broadening the agenda of security studies: politics and methods // *Mershon International Studies Review*. – 1996. – № 2. – P. 229-254.
5. *Clauswitz C.* De la guerre. – Paris: Rivage, 2006. – 364 p.
6. *Snyder J.L.* The Soviet strategic culture implications for limited nuclear operations. – Santa Monica: RAND, 1977. – 40 p.
7. *Gray C.* National style in strategy: the American example // *International Security*. – 1981. – V. 6. – № 2. – P. 35-37.
8. *Lackhart Ch.* Cultural contributions to explaining institutional norm, political change, and rational decision // *Comparative Political Studies*. – 1999. – V. 32. – № 7. – P. 862-893.
12. *Gray C.* Strategic culture as context: the first generation of theory strikes back // *Review of International Studies*. – 1999. – № 25. – P. 49-69.
13. *Jhorston A.I.* Thinking about strategic culture // *International Security*. – 1995. – V. 19. – № 4. – P. 32-64.
14. *Spraux B.S., Ober J.* The anatomy of error: ancient military disasters and their lessons for modern strategists. – N.Y.: St. Martin Press, 1990. – 272 p.
15. *Duffield J.S.* World power forsaken: political culture, international institutions, and German security policy after unification. – Stanford: Stanford University Press, 1999. – 404 p.
16. *Berger T.U.* Cultures of antiimperialism: national security in Germany and Japan. – Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1998. – 272 p.
17. *Kio F.* Culture and military doctrine // *International Security*. – 1995. – V. 19. – № 4. – P. 65-93.
18. *Thaler H., Tversky A., Kahneman A.* Political culture and foreign policy in Latin America: Case Studies from Chile and Denmark. – N.Y.: State University of N.Y. Press, 1991. – 230 p.
19. *Rosen S.P.* Military effectiveness: why society matters // *International Security*. – 1994. – V. 19. – № 4. – P. 5-31.

Порогва І. І. Підприємство: історичне, організаційне, економічне та культурне вивчення. Київ: Інститут економіки та економічних досліджень НАН України, 2003. 200 с.

Порогва І. І. Підприємство: історичне, організаційне, економічне та культурне вивчення. Київ: Інститут економіки та економічних досліджень НАН України, 2003. 200 с.

Порогва І. І. Підприємство: історичне, організаційне, економічне та культурне вивчення. Київ: Інститут економіки та економічних досліджень НАН України, 2003. 200 с.

Порогва І. І. Підприємство: історичне, організаційне, економічне та культурне вивчення. Київ: Інститут економіки та економічних досліджень НАН України, 2003. 200 с.

Порогва І. І. A strategic culture's interpretational dimension in the international-political analysis.
The most general objective of this paper is investigating the problem of strategic culture's definition on the pragmatic effectively platform to studies of strategic-cultural constructions in the world policy interpretation dimension.
Keywords: strategy, culture, world politics

Художів А. О.

**СТЕРЕОТИП ВОРОГА ТА ПІДГОТОВКА ДО ВІЙНИ
 ДЖ. БУША В ІРАКУ**

Статтю присвячено аналізу зовнішньополітичного курсу адміністрації президента США Дж. Буша. Висхідно основні моменти зовнішньої політики американського президента під час його першого терміну перебування при владі. Зокрема аналіз ключових питань зовнішньої політики США протягом 2001-2003 років. Висхідно на основі філософії зовнішньої політики американського адвора ма мотиційно-воєнної політики. Ключові слова: стратегія, зовнішньополітичний курс, адміністрація, тероризм.

Стаття опирається на положення праць у сфері зовнішньої політики США, в яких улау зосереджено на аналізі обсягів політичної діяльності президента США Дж. Буша. В умовах прорізаного ролі США відбуває актуальність дослідження стереотипів, зовнішньої політики та внутрішніх питань, що впливають на рішення американських політиків.

Наше дослідження і раліше не досліджувані виявляється аналіз причини, стереотипних умовень і інструментів американського політика перед війною в Іраку. У статті переслідуються виконання таких завдань:

- виявити та описати політичні погляди та переконання президента США Дж. Буша, що впливали на формування зовнішньої політики Буша в особистому Іраку на сімнадцятих дні 2001-2003;
- описати доктрину війни з новим ворогом, тероризмом.
- аналіз та описати причини війни в Іраку, політичні умовлення та стратегію Дж. Буша на протязі 2001-2003 років.

Зовнішню політику США досліджувало чимало науковців як з Росії так і України, які акцентували увагу на різних аспектах цієї проблеми. Однак потягли, цінності та стереотипні уявлення американського президента, що суттєво впливали на формування зовнішньої політики країни залишилися поза увагою науковців. Ми вважаємо наше завдання у висвітленні зовнішньополітичної діяльності вбачаємо наше завдання у висвітленні за умов зміни політичних президентів Дж. Буша та її вплив на формування нового політичного курсу США стереотипів, стратегії та формування нового політичного курсу США протягом 2001 та 2003 років, який прийшов на зміну політичній традиції протистояння з СРСР.

Дж. В. Буш (мл.) був обраний президентом Америки у 2001 і перебував на посту два терміни, з 2001 по 2005, а потім з 2005 по 2008 роки.

Пріоритети Буша в 2001 році. У 2001 році в промові-зверненні до американського народу Буш викремив небезпеки в світі, серед яких двічі згадав тиранию, один раз ворожі сили, 4 рази загрози, раз зазначив війну та двічі зазначив боротьбу [Дос. 1].

Таблиця 1

Небезпеки в світі в 2001 році

Ворожі сили	1
Загроза	4
Війна	1
Боротьба	2
Тирания	2

Заявлені вище небезпеки не є прямими небезпеками США, за винятком погрозу Осамі бін Ладена та інших радикальних угруповань. Проте, неславаючи на це, американські політики вважають, що відсутність демократії чи свобода в тій чи іншій країні є загрозою цілісності та розв'язку демократії в світі. За такою позицією стоять певні усталені уявлення та настанови, іншаке кажучи, стереотипи. Одним із стереотипів президента Дж. Буша є стереотип ВОРОГА. Його можна проілюструвати на прикладі підготовки до війни в Іраку.

Ірак: захоплення і окупація. США знайшли три виправдання для окупації Іраку: 1. Імовірний зв'язок Садлама Хусейна з Аль Каседою; 2. Гуманний імпульс звільнити іракський народ від гніту тирани; 3. Основна – Багдад володів зброєю масового знищення.

Після подій 11 вересня перед адміністрацією Буша постало завдання – знайти ворога, на чолі з лідером терористів Осамом бін

Ладеном, водночас, виникла велика спроста вирішити якому питанню присвятити "голомного терориста" та деякі країни, на які США не мали впливу, зокрема Ірак. Американська розвідка не мала прямих доказів такого зв'язку між Хусейном і Осамом бін Ладеном, проте вона намагалася довести пряму причетність обох осіб до терористичних атак 11 вересня.

Тому, адміністрація Буша оперувала логікою війни, спираючись на трето пропозицію, що Садлам Хусейн розвинув і продовжував удосякдилювати біологічну, хімічну і ядерну зброю, яку він міг використати потім, зарядивши її в ракети і спрямувавши її далеко за межі своєї країни або передати терористичним групам для смертельного використання. Коли США не виявили ніяких запасів зброї на території Іраку після захоплення, виправданням ворожої свідки, хоча воно було зовсім інше ніж перед початком війни. США скинули режим Хусейна, виключили міську демократизації ворожої країни щоб попередити її перетворення на прихисток тероризму [2, 169]. Після атак 09/11 вона отримала демократію єдиним засобом, що гарантує стабільність і власну безпеку.

Похід Америки на Іраку війну. Ще під час есення війни в Афганістані, Вашингтон планував скинути Садлама Хусейна. Восени 2001 року Дж. Буш залитав Дональда Рамсфелда про можливі витрати на війну в Іраку в той самий час коли він звернувся до ООН про повернення військових інспекторів назад до Іраку. Потім генералу Томі Френку наказали доопрацювати документ Оперативного Плану № 1003, документ надзвичайної секретності який був схожий на сценарій війни 1991 року в Перській Затоці і який вимагав 500 тисяч військових і 6 місяців для підготовки його здійснення. Рамсфелд наполягав на перетязці схеми зі значно меншою кількістю військ [7, 81-82]. На початку 2002 року Рамсфелд озвучив концепцію "шоку і страху, " блискавичної війни бомб і крилатих ракет, що зместуть і шокують іракських захисників, що в свою чергу, зменшить потребу чисельнішої армії.

У 2002 році напруження зростає, оскільки у своїй промові американський президент 48 раз зазначив назву небезпек, до яких відноситься 8 категорій: беззаконні режими, вороги, гноблення, зброю масового знищення, що, війну з терором, навали та небезпеки загальному [Дос. 2].

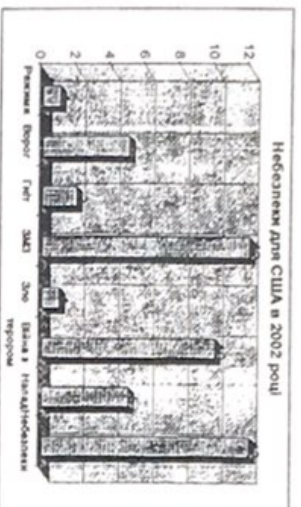

Рис. 1. Небезпеки для США в 2002 році

Окремою групою виникає світ терору (52-одиниці), який охоплює 9 категорій, таких як: біотероризм, вісь зла, ворожий Іран, режим в Іраку, північно-корейський режим, терор, терористи, тиранія та терористичні режими, до яких Дж. Буш відніс Ірак, Іран та північну Корею.

Рис. 2. Світ терору в 2002 році

Якщо в 2001 році небезпек було 5 (10 одиниць), то в 2002 році кількість категорій зросла до 17, а кількість одиниць на поєднання небезпек до 100. У 2001 році цілі адміністративні є розпливчастими, ніхто не говорить про конкретних терористів, конкретні країни. У 2002 році президент позиція президента кардинально змінилася. У виступі перед Конгресом у 2002 році Буш зазначає, що лише за 4 місяці є значні зміни. Заарештовано тисячі терористів, створено коаліцію. Окреме місце належить ворогам США – терористам та країнам, що сприяють поширенню тероризму, тобто Іраку, Ірану тощо. Перел США поставо завдання – унеможливити терористів та режим Іраку США використаним хімічною, біологічною та ядерною зброєю. Ірак є ворогом по відношенню до США. [Дос. 2]. А іракський режим розробляє хімічну та ядерну зброю на протязі десятиліть. Пізніше, захопивши Ірак, американські військові так і не знайдуть підтвержень звинувачень, висунутих Бушем. Пославши окремі факти та неітвержені дані, президент Буш перекоонує, що існує небезпека для цивілізованого світу з боку режиму Саддама Хусейна. Ворог для американських політиків асоціюється з Афганістаном та Іраком.

В своєму зверненню до народу 29 січня 2002 року президент Буш озвучив свою пам'ятну фразу, завши разом ворожі країни, такі як Ірак, Іран і північну Корею як складові осі зла, що озброюються і загрожують миру в світі. Стверджуючи, що час не нашому бою. Буш заявив: "Я не чекаю на події, коли небезпека зростає" [Дос. 3]. Наміри Білого Дому скинути режим з 2002 року і до самого держдепартамент проводив застосування з фактами і висновками по проекту "Найбільше іракського проекту" в липні і серпні 2002 року, який був організованим на пост хусейнівської урядові інституції і давав рекомендації щодо відновлення прокладницького суспільства, зменшення корупції і жорстокості поводження поліції [1, 36]. В 13 томах подано опис проблем, що виникнуть після війни і це не був формальний план відбудови [5, А 1].

У 2003 році президент Буш визначив загрози та небезпеки для цивілізації [Дос. 4].

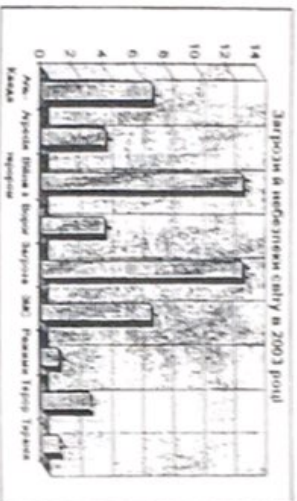

Рис. 3. Загрози в небезпечки світу в 2003 році

А іракські диктатори президент прийшли особливу увагу, 9 раз у промові президент Буш звернувся уяві на біологічну зброю, 7 раз він зауважив про розповсюдження зброї масового знищення. Судячи з графіку, Ірак займається ядерною та хімічною зброєю, дозволяє терористам тощо. Іншими словами, Ірак є ворогом номер один, якого слід законити та знищити.

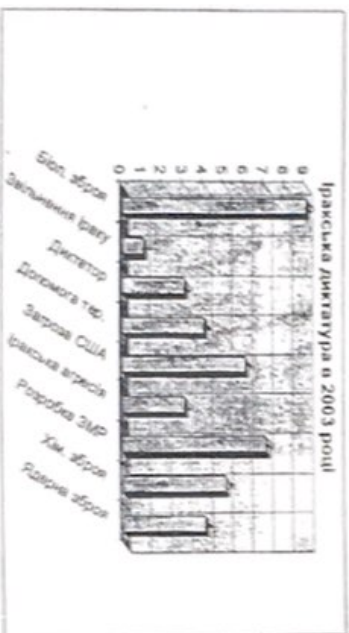

Рис. 4. Іракська диктатура в 2003 році

Виступаючи в 2003 році перед конгресом США, президент Буш заявив, що є режим, що підтримує міжнародний тероризм, зокрема в Іраку. Продолюючи свій виступ, Буш підкреслив, що Саїдам Хусейн завжди страждальць народу Іраку, тому він, подбаючи його влади буде днем їхнього звільнення. І продовжив, що в Іраку розробляються незаконні ядерні програми, а сам Саїдам Хусейн не намагається приховати зброю масового знищення від інспекторів. До того ж він підтримує зв'язки з терористами і якщо Саїдам Хусейн не захоче роззброюватися, то країна закопить криву крові, це стане причиною розповсюдження зброї масового знищення, проте Ірак асоціюється з тероризмом, а отже опосередковано внесує вклад у безпеку Америки ж бореться за мир, який слід захищати. США принесуть іракському народу свободу [Дос: 4].

Центральне командування, штаб збройних сил США, готували до війни, названого та поїзду на Ірак. За їхніми вказівками розширювали бази в Кувейті, Омані та Об'єднаних Арабських Еміратах. Поповнили злітні есмюти та свали на кувейтських авіабазях в Аль Джайбелі та Алі Саїем. Підійї флот, що нахолодівє Манама, Бахрейн, готувалися до військової кампанії.

Американська фоджула подвійного напрямку. Вашингтон використав подвійний підхід у вирішенні питання з Іраком, воєнний та дипломатичний. Носиний охороновою планування, транспортнування до Перської Затоки, пошуку партнерів для захоплення. Дипломатичні кроки не передбачали воєнних планів щодо атаки Іраку. По дорозі до Москви для підписання договору з Росією 24 травня 2002 року щодо обмеження кількості ядерних боєголовок далького радіуса дії (між 1700 і 2200 – обмеження на одну третю) до 2012 року, Буш унівився в Берліні. В заново відремонтваному Рейхстагі, відомити на питання про зміну режиму в Багдаді, Буш сказав те ж саме, що він говорив німецькому канцлеру Герхарду Шредеру в особистій бесіді: "Я не маю воєнних планів на мому письмовому столі, і це – правда"

[4, А. 1].

Оскільки дипломатична та військова діяльність продовжувалася в 2002 році, адміністрація Буша готували політичне підручтя для презентації війни. У своєму зверненні до слухачів військовий академії Вест Поінт, Буш підвав завісць над своїми планами і доктринальною презентацією війни. У своїй промові він фрунтуюно вислав свої погляди на політичну ситуацію, що склалася про суттєву зміну зовнішнього політичного курсу, досягть революційного з поглядом попередніх – протистояння та стримування, і новий підхід у вирішенні

конфліктних ситуацій – курсу превентивного удару: війни. Буш мав на увазі Ірак, коли він говорив: “Якщо він буде чекати на загрози, що стануть реальністю нам прийдеться довго чекати.” Замість цього, він сказав, Америка здійснить “превентивну дію, коли це необхідно.” Буш вперше вжив слово *попередження* (prevention) перед кадетами військової академії, озвучуючи свою стратегію “першого удару” [Дос. 5].

12 вересня 2002 року Президент Буш виступив з промовою в Генеральній Асамблеї ООН, звертаючись до ООН попросити численні резолюції проти Іраку і натякаючи, що США застоює силу якщо Ірак не дотримається їх. Буш навіть виголосив погрозу Хусейну: “Якщо Іракський режим хоче миру, то йому слід терміново відкрити і зшити зброю масового знищення, ракети далекого радіуса дії, і всі матеріали, що стосуються виготовлення зброї” [Дос. 6].

В кінці вересня американська оборонна доктрина отримала підтримку в особі британського уряду який оприлюднив сенсаційне розвідувальне повідомлення про те, що Ірак має зброю масового знищення, що свідчило про те, що Багдад працював над тим, щоб проврати міжнародні бар’єри і здобути зброю масового знищення. Півка з діаграмами та фотографіями маля висновки в кінці зі словами Тоні Блера про те, що “політика стримування проти Іраку не працює” [Дос. 7]. Доске відшувало найізраїльшу інформацію. Взятий в осадку журналістами і політиками в 2003 році, Урад Блера розкрив правду про те, що доске відшувало інформацію з друзорканих джерел, включно з паперами аспіранта, що жив в Каліфорнії. Та в 2002 році доске доскодало пасувано знахідкам Американської Національного Розвідувального Управління, яке за оцінками своїх фахівців визначило, що Ірак мав біологічну зброю і відомий виробництво хімічної зброї в кількості 500 кілотони. Через два з половиною роки, президентська комісія за оцінками розвідувальних даних США стосовно зброї масового знищення зробила висновок, що “Ці оцінки були помилковими” [Дос. 8]. Восени 2002 року дві неточні оцінки розвідувальних даних визначили наступні кроки зовнішньої політики США і долю країни, Іраку.

Доктрина першого удару. Слухи про війну ходили, та отримодження Національної Оборонної Стратегії США у вересні 2002 року вразило всіх, оскільки це було ратціональне повенення воєнної доктрини стосовно конфлікту з Іраком. Маніфест національної безпеки, викладений на 31 сторінці, охоплював два напрямки – формулу попереднього удару і переважачоу американську воєнну силу. Мова документу значною мірою базувалася на цитатах

президентських промов, особино на виступі у Вест Поінт. Проти ворожих країн і терористів документ приписував застосовувати нову наступальну тактику, коли обмеження та стримування не спрацювали: “В той час як США постійно намагалися здобути підтримку міжнародної спільноти, Ми не сумнівалися ні на мить щоб діяти одноосібно, користуючись правом самооборони, завдаючи попередніх ударів по терористам, щоб попередити їхні дії, спрямовані на те, щоб зашкодити нашому народові та нашій країні. Ми вступали, проти спонсорської допомоги, підтримки, і прихистку терористам”, переконуючи і примушуючи країни дотримуватися їхніх обов’язків” [Дос. 9].

Другий стратегічний напрямок стосувався зростання військової могутності. Зростання переважачою сили американських збройних сил у 2002 році у документі оборонної стратегії було підготовлене планом оборонної політики 1992 року. Обидва документи передбачали відходження від попередньої політики біполярного протистояння з СРСР до ситуації в новому світі, в якому США досягла такої сили, що гарантує стабільність у світі, який сприятливий тільки для неї. І хоча національна оборонна стратегія відшувала традиційні цілі – змінення союеди, початок нової ери глобального економічного зростання, створення інфраструктури демократії і навіть ведення війни ідей, та все таки положення про самостійні дії і використання права превентивного удару згадувалися поряд із заклинком до нарощування воєнної могутності, все це привертало послену увагу експертів і науковців [6, А1:3, А19].

Іракська війна послужила фоном американської *трансформційної дипломатії* щодо глобального демократичного перетворення. Проте, ентузіастамі демократії та війни в Іраку ніколи не брали до уваги історичний опір білзьякого союду чужоземному втручачоу і ворожність воєнних сторін стосовно національного співробітництва.

Перспективу подальших досліджень, вбачаюко в дослідженні стратегічну ВОЮГА та його вплив на політику президента Буша на протязі всього терміну перебування на посту.

ЛІТЕРАТУРА

1. John B. Gittman R. Rumors of war // *Newsweek* – August 12, 2002. – P. 36
2. *Henken Th. H. American power after the: Berlin Wall*. – New York: PALGRAVE MACMILLAN, 2007. – 250 p.
3. *Miller J. Keating U.S. No. 1: Is it wise? Is it new* // *New York Times* – October 26, 2002. – P. A19.

4. *Sanger D. E.* In Reichstag. Bush condemns terror as new despotism // New York Times. – May 24, 2002. – P. A. 1.
5. *Schmitt E., Joel B.* State department study foresaw troubles now plaguing Iraq // New York Times. – October 19, 2003. – P. A. 1.
6. *Stevin P.* Analysts: new strategy courts unseen dangers // Washington Post. – September 22, 2002. – P. A. 1.
7. *Woodward B.* Plan of attack – New York: Simon and Schuster, 2004. – 467 p.

ДОКУМЕНТИ

1. Док. 1. Address before a joint session of the congress on administration goals, February 27, 2001 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=29643>.
2. Док. 2. Address before a joint session of the congress on the state of the union, January 29, 2002 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=29644>.
3. Doc. 3. Bush W. George. State of the Union Address. – January 29, 2002 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2002/01/20020129-11.html>.
4. Doc. 4. Address before a joint session of the congress on the State of the Union. – January 28, 2003 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=29645>.
5. Doc. 5. Bush George W. "Graduation Speech at West Point". – June 1, 2002. Downloaded from <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2002/06/20020601-3.html> (accessed May 15, 2007).
6. Doc. 6. Bush George W. "Speech to The United Nations," September 12, 2002 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.presidentialhistoric.com/speeches/09.12.02.html>.
7. Doc. 7. British Dossier on Iraq [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://news.bbc.co.uk/1/hi/iraq/1991/middle_east/02/uk_dossier_on_iraq.pdf.
8. Doc. 8. Commission on the Intelligence Capabilities of the United States of regarding weapons of mass destruction, Report to the President. – March 31, 2005. page 22 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.wmd.gov/report/report.html#part1>.
9. Doc. 9. National security strategy. – September 17, 2002 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.whitehouse.gov/nss/2002/index.html>.

Художки А. А. Стеремшин ВРАТЛА и подготовка к войне Дж. Буша в Ираке.
 Стаття посвящена аналізу зовнішньополітичного курсу адміністрації президента США Дж. Буша. В статті описані основні моменти зовнішньої політики американського президента во время его первого терміна перебування на посту. Проделан анализ ключевых моментов внешней политики США на протяжении 2001-2003 годов.

Раскрыто философью внешней политики американского лидера и мотивацию его политических шагов.
 Ключевые слова: стереотип, внешнеполитический курс, административная терроризм.

Kindolly A. A. Stereotype of ENEMY and preparation of G. Bush for the war in Iraq.

The article deals with foreign policy of George Bush administration. Few main aspects of the foreign policy of the American president during his first term have been described. Key notions of foreign policy of the USA from 2001 till 2003 have been analysed. Foreign policy philosophy of the American leader and motifs of his political activity have been described.
 Keywords: stereotype, a course of foreign policy, administration, terrorism.

Бредіхін А. В., Зелінська М. І.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПАРТІЙНО-ПОЛІТИЧНИХ СИСТЕМ КРАЇН ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ

У статті аналізуються досвід існування партійних систем трьох країн Латинської Америки: Аргентини, Бразилії та Чилі, як держав із найбільш усталеною та стабільною політичною системою, в якій галузчі партійні партії мають змогу ефективно працювати та впливати на перебіг подій в політичному житті своїх країн.
 Ключові слова: Латинська Америка, політичний режим, партійно-політична система.

Вважається доцільним у дослідженні напрямів політичного розвитку та трансформаційних процесів об'єднати усі країни Латинської Америки, як такі, що мають схожу історію, національність та соціокультурні особливості. Проте, три країни цього регіону (Аргентина, Бразилія та Чилі) виокремлюються як найбільш стабільними та стабільні. Партійні системи за таких умов теж стають стабільними та усталеними, а самі політичні партії змінюються: відомляються від традиційних вчень та ідеалів колективізму. Нові вимоги сприяли появі нової генерації політичних партій, які спроможні вирішувати конкретні суспільно-економічні задачі. Коли партійні системи